

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserti: Enostopna peti vrtica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslane vrtica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Razvoj ne počiva.

Dogodki se v zadnjem času tako hitro menjavajo in izpreminjajo se položaj preko glav diplomatov, vlad in narodov. Tako živahnih in obenem tako velikih sprememb v velikem obsegu, cele Evrope, pač še ne pomni zgodovina. In ta veliki proces se vrši povsem mirno, povsem duševno, ne z boji, ne s krvoprelitjem, ki pa končno utegne dovesti tudi do tega, če ne bo opozicionalna reakcija umela pomena te slavne zgodovinske dobe. Poslanice in govori kar dežujejo, narodi in vlade, odgovorne in neodgovorne kliče konkurirajo, kako bi zastavili svoj vpliv, da bi se razvila zgodovinska epizoda v njih prilogo; eni se zatekajo k vladarjem, eni h kapitalistom in aristokraciji, drugi zopet k ljudstvu, k narodom. Če pomislimo, da so kapitalizem, denarna in fevdalna aristokracija imeli doslej vso oblast v svojih rokah, da je obstoječi sistem izkoriščal že pred vojno množice ljudstva, zlasti pa je sedaj med vojno ljudstvo moralo izkrevaveti, nam bo jasno, da je ta odpor proti sistemu, odpor proti samodržstvu posameznih finančnih kast vzklik popolnoma naravnim potom. Nobenega dvoma ni več, da je demokracija vstala, je postala močna in zahteva svoje pravice. Isto, kar pa velja za ljudske množice, velja tudi za vse zatirane narode.

Gibanje za demokracijo in osvoboditev narodov je postalo tako gigantsko, da je ni več sile, ki bi ga mogla ustaviti. Svobodo zahteva vse, kar je tlačeno, samoodločbo zahtevajo narodi, da si pribore s tem pravico in možnost lastnega razvoja, ki pa je doslej oviral, da, popolnoma onemogočal vladajoči sistem. V tem tiči veliki pomen sedanje zgodovinske dobe.

V monarhiji je proces tako dozorel, da so voditelji parlamentarnih strank izjavili, da ne marajo več odločitve parlamenta o notranji preuredbi monarhije. Narodi zahtevajo, da se to vprašanje reši izven parlamenta, med narodi, ker parlamentu, ki doslej ni imel prav nikake ingerence na važne dogodke, ne morejo zaupati. Tudi to je naravna posledica sistema. In celo pravilno je to, zakaj znosne razmere med narodi in avtonomnimi skupinami se morejo ustvariti le med njimi samimi. Sami hočejo odločiti o političnih razmerah, o gospodarskih odnosih. V »Arbeiterzeitung« pravi sodrug O. B., da je to stremljenje plod dosedanjega sistema ter da hočejo meščanski sloji narodov pomagati svoji industriji na noge. To je resnica. Dalje pravi, da bodo narodi odločili potem, kam se naj gospodarsko naslonijo. V svojem članku razmotriva O. B. dalje, da so

Čehi gospodarsko vezani na nemške pokrajine, ne pa Poljaki in Jugoslovani kot agrarci na nemške pokrajine ali Ogrsko. Enako tudi Ogrska ni gospodarsko odvisna od celokupne države. Gre torej za to, da se narodi orientirajo in določijo smer in interes svoje bodoče gospodarske politike. Naravna posledica bi pa tudi bila, da bi se morali avstrijski Nemci nasloniti gospodarsko na Nemčijo, če se podunavska monarhija ne orientira za enotno zvezno gospodarsko enoto.

Nahajamo se torej pred važnimi problemi, v katerih se pa naše vlade ne orientirajo. Vedno prihajajo prepozno. Pol leta in že več izdelujejo načrte, a dogodki se vrste mimo birokratične vlade bliskoma, tako da je vse delo — post festum. Sedaj menda izdelujejo za Jugoslovane Ilirijo. In vendar, to vprašanje spada že v predvojno dobo!

Prišli smo do nekakšne mrtve točke v avstrijskem parlamentarizmu in v ustavi. Korigirati se sistem ne da več, le prenoviti ga je mogoče sporazumno z narodi. Sporazumno z narodi, z uvedbo demokracije bodo avstrijski narodi tudi umeli ustvariti pametno politično in gospodarsko obliko enotam, ki potrebujejo svoboden razvoj in praktično prikladno obliko. Vsaka druga pot utegne imeti bridke posledice, a končno mora vendar zmagati pravična stvar ljudstva in posameznih narodov.

Sodba socialno demokratičnega delavstva o zgodovinskih mejah.

Mirovna volja je tako mogočna in neomejena, da je nikaka vzporeditev z nadami in razpoloženjem ne more izpremeniti. Za narode je sedaj razen mirovnega vprašanja merodajno le še vprašanje preustrojitve njegove usode. Najbolj pereče je za Nemce notranje Avstrije. Marckhl, Mravlag in Ornič tega sicer ne bodo pojmi, ker mislijo, da se suče svetovna zgodovina za usodo nekaterih spodnještajerskih krajev, ki so navidezno nemški, kakor to mislijo tudi nekateri severočeški poslanci in nekateri poslanci na nemško-češki jezikovni meji. Gre pa še za mnogo več: za bodočnost Nemcev v Avstriji v splošnem. Nemški nacionalci proslavljajo čestokrat junaštvo nemško-avstrijskih vojakov in požrtvovalnost nemškega prebivalstva v Avstriji. Resnica je, da so vsi narodi v tej vojni mnogo žrtvovali in trpeli. Nemški nacionalci pa upajo in zahtevajo zato hvala vlade in dinastije.

Važno vprašanje nastane: Kako si hoče nemška Avstrija ali kako si hočejo nemški deli Avstrije zagotoviti svojo prihodnost? Predvsem danes ne ve nihče, kako bo izpadla usoda Nemčije. Špekulacij ki se polasčajo premočne Nemčije, je pač mnogo. Nemci v Avstriji so mnenja: Sami smo ljudje! Toda večinoma so obkroženi od drugih narodov. Češko meščanstvo javno

priznava, da hoče nemška ozemlja Češke, Moravske in Slezije, ki predstavljajo največji del nemške industrije, priključiti prihodnji češki državi — na podlagi historičnih mej stare države sv. Vavla. Vendar tudi na jugu je za nemške Avstrijce več vprašanj največjega pomena za prihodnji gospodarski razvoj. Za delavstvo so ravno tako važne, kakor za meščanstvo. In če opozarjamo nanj, ni vzrok ta, da odkrijemo sedaj naenkrat svojo ljubezen nemškemu meščanstvu. Pozabili nismo, kako so v vsem ravnali z nami in še ravnajo. Da tega ne bodo mogli ponavljati, za to bo treba poskrbeti pri preureditvi nemške Avstrije. Tiče se usode vseh Nemcev, od katerih jih ni malo delavcev. Delavstvo pa je prosto vseh vladajočih in pravnih historij, ono računa le s tem, kaj je. Ono vsled tega tudi ne pripoznava nikakih historičnih naslovov za vladanje drugih. Ono zametuje historične vladajoče naslove nemškega meščanstva kakor tudi Slovanov. Konstituiranje narodov Avstrije se ne more izvršiti na podlagi historičnih mej, temveč na podlagi naravnega naseljevanja, s skrbnim varstvom manjšin, ki morda prehajajo v drugo jezikovno ozemlje. Delavstvo ne pripoznava nikakih zgodovinskih mej, niti znotraj, niti zunaj nemškega jezikovnega ozemlja. Oni nasprotujejo ne le samoodločevalni pravici narodov, temveč tudi naravni pravni zavesti širokih ljudskih mas, predvsem delavcev.

Neodgovorna postranska vlada.

Akcija, na katero so bili vabljene voditelji parlamentarnih strank k avstrijskemu cesarju zadnjič v avdijenco, je ostala brez uspeha. Meščansko časopisje, ki se ni doslej zgražalo nad nikakšnimi ustavnimi izrastki, občuti sedaj jako neprijetno, obstoj postranske vlade, ki je tudi sedaj, kakor že tolikokrat, preko parlamentu odgovornih ministrov povzročila tudi to akcijo avdijence.

Tako pravi »Neues Wiener Tagblatt«:

»Javnost se vprašuje, je-li Avstrija mora biti vedno gnezdo bolehave malo srečne eksperimentalne politike. Kakor znano, odklanja ministrski predsednik dr. baron Hussarek odgovornost za ta novi poizkus, in zato se usiljuje vprašanje, kakšno mesto pravzaprav sprejema ustavna odgovornost za zadnji korak. Ni se treba sklicevati na že davno preizkušeno resnico v vseh ustavnih državah, da povzroča le zmede in škoduje javnemu mišljenju, če vodi politične posle mesto, ki ne nosi odgovornost vidno. Značilno je, da celo list, tako konservativnega kopita kakor je »Reichspost«, dostavlja sobotnim sprejemom naslednje razmišljanje:

»Ministrski predsednik, ki pri sprejemih ni bil navzoč, je izjavil, da se avdijence niso izvršile na njegov predlog. Ali je torej bil ta predlog kakega drugega člana kabineta ali pa kakega političnega faktorja, ki je izven politične odgovornosti, je vendar vprašanje, če se je s temi nezadostno pripravljenimi sprejemi tako potrebni politični razjasnitvi in dinastičnim interesom kaj koristilo.

LISTEK.

Narodno gledališče v Ljubljani.

Nušičev »Svet« je komedija iz malomeščanskega življenja, satira na uničujoči vpliv »sveta«, javnega ljudskega mnenja, ki je tem filistrskim ljudem vsega spoštovanja vredno merilo za ureditev lastnih razmer — pravi sužnji tega javnega, svetovega mnenja so. Matija Porenta, uradnik v pokoju, živi s svojo ženo in hčerka. Nado in Jelico, neoporekljivo, udobno in zadovoljno življenje. Ničesar jih ne moti v idili rodbinske sreče. Ideal Porente je, mirno, tiho žitje v krogu svojih rodbinskih članov, zjutraj ureja vrt, dopoldne gre s prijateljem-vpokojem Gašperjem, ki že 25 let zahaja v njegovo hišo, v kavarno, pred kosilom čisti svojo pipo in opravlja druge malenkosti, da preide čas, po kosilu zaspi na svojem priljubljenem naslonjaču, igra nato s prijateljem tarok, nato zopet kavarna ... dan

na dan se ponavlja ista pesem njegovega preprostege življenja. In kako točen je v izpolnjevanju teh svojih dolžnosti! Sobna ura niti za minuto ne sme zaostajati. Pravi pravcati filister! In taki so vsi domači. Leta teko, da sami ne vedo kako. In njegova starejša hči Nada je med tem že dosegla 18. leto. Treba je misliti na možitev; dekle mora med svet. To je za Porentovo rodbino nekaj novega: Pomešati se med svet, odpreti duri, da pride v sobo svet in da se rodbina sama tudi pomeša vanj ... Porenta mora sicer s tem žrtvovati svoje mirno življenje, toda, ako hoče, da se hči omoži, da ji nakloni srečo, je treba, da pride med svet in se spozna z njim. Gospa Ana vodi svoji hčeri v posete, kupi jima novo obleko, zamenja svoj stari klobuk z novim, è, tako zahteva svet! Pa tudi Porentov dom odpre vrata posetom. Svetu pa ne ugaja njegovo preprosto pohištvo. Nada je že dobila ženina in ljudje govore, da Nadina dota ne bo velika; saj niti modernega, lepega pohištva ne premorejo pri Porentovih. Zaradi sveta je treba

kupiti novo pohištvo. Hudo je Porentu za naslonjač, ki mora romati v podstrešje, toda, če to zahteva svet? Poset se vrsti za posetom. In svet ima govoriti vedno več. V Porentovi hiši služi Katra že 15 let, tako da jo že imenujejo kar tetka Katra. Toda svet govori, da je tetka Katra — Nadina sorodnica — dekla! To se ne spodobi za pošteno ugledno rodbino. In kaj poreče ženin? Porenta kratkomalo sklene: Katra mora iz hiše. Vsem je hudo po nji, po poštenih priljubljenih »tetki«, toda svet hoče tako. Pa že pride v posete gospa Židanova in pove: Ljudje govore, da bo dal Porentov prijatelj Gašper Nadi doto in da zato prihaja vsak dan k njim. Tako govori svet, in kaj bo rekel ženin Stojan? Pri prvi priliki odpusti gospod Porenta svojega prijatelja — zaradi sveta. Ker so odslovili staro Katro, pride v hišo nova služkinja, mlada in lepa. Pa že dobi gospa Ana anonimno pismo, da gleda za njo stari Porenta in svet govori ... Tudi lepa služkinja mora takoj iz hiše. K 15letni Jelici hodi glazbeni učitelj; in kaj si je zopet izmislil svet? Da je Nada

»Neues Wiener Journal« še dostavlja: »Res ne gre, da bi se politika države, zlasti ob tako usodnem času kakršen je sedaj vodila na več tiri, ki streme v nasprotno smeri, in vplivati utegne le vznemirljivo, če zunanji vidnih konstitucionalnih oblasti tudi drugi faktorji, ki jim ni treba nositi nikakršne ustavne odgovornosti, vplivajo na smer politike. To vstvarja negotovost in nezanesljivost razmer, ki je danes nevarnejša kakor ob mirnih dnevih«.

Doslej je bilo to sicer vedno tako, in nikoli nismo vedeli, kdo pravzaprav ministre v Avstriji nastavlja in odstavlja — toda molčalo je vse meščansko časopisje, zlasti nemško, ker so vedno mislili, da je ta neodgovorna politika njim v prilog... Šele sedaj so prišli z besedo na dan, ko opažajo, da je ta politika uničujoča za njih blagobit.

Obračun s krivci.

Berlinski listi poročajo, da je bavarski socialnodemokratski strankin zbor, ki je bil prav dobro obiskan, po poročilu predstojniškega člana Adolfa Müllerja sprejel naslednjo resolucijo:

»Strankin zbor Bavarske pozivlja državni zbor, da se sestane in voli državno sodišče, ki naj dožene in obsodi vse krivce, ki so prejšnje mirovne akcije izjalovili in se zaradi tega napravijo odgovorne za nesrečen izid vojne, za ogromna bremena in žrtve, ki smo jih prenašali med vojno in jih bomo morali prenašati še potem. Ta preiskava se ne sme ustaviti pred nobeno še tako visoko stoječo osebo.«

Dalje je zahteval strankin zbor, da naj se po volji naroda napravi zakon, ki naj razveljavi kazni in ustavi preiskave zaradi notranje-političnih prestopkov in vojaških zločinov, dalje vse iz nerednega mišljenja nastale vojaške prestopke in zločine ob poudarjanju socialnodemokratskih načel. Končno zahteva strankin zbor izpremembo Nemčije v ljudsko državo s popolno samoodločbo in zastopstvom ljudstva v državnem zboru in občini, da se prepreči bodoče vojne, da se obnovi človeška kultura. Priklopitev Prusije zvezi svobodnih narodov je potrebna.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 16. oktobra. Uradno se razglša: V Srbiji in Albaniji se premikanja naših čet izvajajo brez sovršnikovega uplivanja. Na Sasso Rosso je bil italijanski sunek zavrnjen.

Boji na zapadni fronti.

Berlin, 16. oktobra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: Na Flanderskem je sovražnik svoje ljute napade nadaljeval. Glavni sunek njegov je meril na Thourout in na železnico Iseghem-Kortryk. Mestoma so naše čete obdržale svoje pozicije, mestoma pa so se v boju umaknile na zadaj ležeče postojanke. Zapadno Lille smo se nekoliko umaknili. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Med Borihainom in Oiso živahni napadi močnih sovražnih čet. Napadi so se izjalovili pred našimi črtami. Srditi boji so se razvili tudi pred našo novo črto severno Laona in zapadno Aisne. Izpostavljene točke smo izpraznili, sicer so bili napadi zavrnjeni. — Armadna skupina generala Gallwitz: Ljuti napadi ameriških čet so se izjalovili v našem ognju. Vkljub velikim premoči je sovražnik pridobil le malo tal. Amerikanci so imeli velike izgube.

Berlin, 16. oktobra zvečer. Mesto Donai je pod težkim artiljerijskim ognjem. Na Flanderskem so odbili sovražne napade.

Angleži obstreljujejo Lille.

Berlin, 16. oktobra. Angleške čete obstreljujejo Lille že od včeraj jutraj s topovi najtežjega kalibra.

zaljubljena vanj in da že obžaluje, ker se je zaročila s Stojanom. Ta preklicani svet! Zaradi njega je odpuščen tudi glasbeni učitelj, in končno pride še najhuje: Svet govori, da hoče prevzeti gospa Ana Nadi zaročenca, saj je vedno pri njeni in ženin Stojan se je baje pri peti čaši med prijatelji izrazil: Boljša mati, nego hči! To je preveč. Gospod Porenta tega ne prenese več. Gre in spodi ženina iz hiše; ne pomaga niti jok neveste, niti opravičevanje ženina, niti rotnje matere Ane. Zaradi sveta je prišlo tako daleč, da je porušen mir v rodbini; svet je vzel ženi stari klobuk in prinesel novega, zapodil je staro Katro in pripeljal novo služkinjo, no tudi to je vzel; svet mu je odtujil prijatelja, spravil njega in ženo v sramoto, pognal iz hiše glasbenega učitelja in končno še — ženina. Jelica dobiva od glasbenega učitelja ljubavna pisma, ki se podpisuje celo G-dur! In ona da mu odgovarja z A-moll! To spravi gospoda Porento iz ravnotežja. Iz hiše zapodi že na pol blazen ženo in hčeri, iz podstrešja pa si da prinesiti zopet staro poli-

Menin v angleških rokah.

London, 16. oktobra. Reuterjev urad javlja: Angleški oddelki so včeraj zavzeli Menin.

Politični pregled.

— **Kronski svet na Dunaju.** Predvčerajšnjim se je vršil na Dunaju kronski svet, ki je razpravljal o federalizacijskem načrtu grofa Silva-Tarouca. Kronski svet je federalizacijo odklonil, ker baje niti ententa ne zahteva tako dalekosežnega preustroja države in ker je baje iz taktičnih razlogov boljše čakati. Vkljub temu vlada pri Slovanih mirno razpoložnje in samozavest. Pripominja pa se, da Wilsonov odgovor Nemčiji kronskemu svetu, ko je zboroval še ni bil znan.

— **Pred preložitvijo italijanske fronte.** Na predvčerajšnji seji avstrijske delegacije so vložili poslanci Fon, dr. Korošec in tovariši interpelacijo zaradi nameravane preložitve jugozapadne fronte in vojnega ozemlja v slovenske dežele. Nemška nota, podana kot odgovor na Wilsonova vprašanja, vsebuje tudi namen monarhije in njeno obljubo, da izprazni zasedeno ozemlje. V slučaju, da pride do izpolnitve te obljube, se bo nova fronta umaknila na stare državne meje ter grozi jugoslovanskim, po vojni popolnoma izmožanim, ob Italijo mejnim pokrajinam huda nevarnost, posebno pa sestradani, razbiti in oropani Goriški, kamor se je iz žena, starcev in otrok obstoječe prebivalstvo komaj vrnilo, in ki bo iznova zasedeno od vojaških mas brez discipline, največja beda. Stradajoči in zmružujoči vojaki bodo vsled pomanjkanja stanovanj in razdejanja krajev prinesli novo nesrečo nad te pokrajine ter težko ogrožali javno varnost. Enako bi se razprostrla etapa čez jugoslovansko ozemlje, ki je itak gospodarsko uničeno in ima komaj za nekaj tednov hrane. Za Nemce in Madžare je komodno prelagati vojno ozemlje na račun Jugoslovancov. Zato pa je dolžnost zastopnikov jugoslovanskega naroda, da poskrbe za varnost, življenje in imetje mučenega naroda. Vsled tega protestiramo proti temu, da bi se na jugoslovanskem ozemlju napravila nova fronta in etapa in bomo zahtevali premirje, ki varuje našo zemljo pred opustošenjem po nahujskanih nemških in madžarskih četah ter nam bo zagotovilo življenje, premoženje, hrano in neodvisno izražanje mnenja. Pridržujemo si nadaljne korake glede premirja. Za danes vprašamo vojnega in zunanjega ministra, ali sta pripravljena v svrhu olajšanja bodočega izpraznjenja zasedenega ozemlja odrediti takojšnji odpust vseh črno-vojniških letnikov in ga izvesti z vso mogočo naglico.

— **Vtisek Wilsonovega odgovora na Dunaju.** Wilsonov odgovor, za katerega se je zvedelo v torek zvečer, je vzbudil na Dunaju veliko konsternacijo. Splošno se sklepa iz Wilsonovega odgovora, da namerava Wilson popolnem streti nemški imperializem in njegove zastopnike. V političnih krogih računajo s tem, da že v najkrajšem času odstopi cesar Viljem in sicer v sporazumu s cesarjevičem v prilog princu Eitelu Frideriku. Brez dvoma bodo pogoji izpraznitve zasedenega ozemlja, ki jih ima diktirati maršal Foch, zelo težki in se bo dovolil za izpraznitev le zelo kratek rok. Tudi v ustavitvi podmorske vojne bo morala Nemčija brez ugovora privoliti. Odgovor Avstro-Ogrski se pričakuje v najkrajšem času.

— **Jugoslovanski polki v svojo domovino!** Poslanci dr. Korošec in tovariši so vložili v delegaciji interpelacijo na vnanejšega ministra in obenem na vojnega ministra v zadevi stališča Jugoslovancov k pogajanjem premirja in miru. Interpelanti izjavljajo, da sodelujejo Jugoslovani v dosedanjih zastopstvih samo še, da se borijo za mir in da se izvede v primernih oblikah ločitev od sosedov, zato vprašajo: 1. Ali je skupna vlada pripravljena še enkrat odpreti pot miru s tem, da pripusti zastopnikom narodov, ki se bodo konstituirali v narodnih vladah, vpliv in izvedbo pogajanj o premirju in miru? 2. Ali je pripravljena vlada takoj odpustiti jugoslovanske polke v svojo domovino?

štvo. Vrne se zopet stara Katra in prijatelj Gašper; končno izprevidi, da je vsega kriv le svet in pregovori s pomočjo prijatelja, da ostanejo žena in hčeri doma. Zdi se, da bo zopet vse dobro. Svetu zaklene duri in zagrne zastor pri oknu: Niti v sobo ne sme nikdo več pogledati. Na njem se kažejo simptomi blaznosti: Začudeno gledajo družina in njegov prijatelj njegovo počenjanje. Pretiravati tudi ne sme... In njegov odgovor? »Pa naj zopet pride svet!« odklene duri, odpre jih na stežaj, odgrne okno in kliče svet... Zanimiva je ta komedija, polna konfliktov in satire, pomešana je s humorjem, zdravim in neprisiljenim. Dejanje se razvija sicer počasi, toda tem usodnejše. Vse kar se godi je nujna posledica razmer, ki so obiskale Porentovo hišo. Igralo se je dobro. Pohvalili bi posebno g. Danila in go. Bukšekovo, ki sta se z razumevanjem vtopila v svoji vlogi. Gdč. Garvasova je bila morda premalo temperamentna v igri. Upamo, da bodo reprize še boljše.

— **Stališče Hrvatske.** V časopisju se je bila razširila vest, da pridejo v ogrsko delegacijo zastopniki hrvatskega sabora in proglasijo, da je ogrsko-hrvatska nagodba neveljavna in Hrvatska samostojna ter od Ogrske neodvisna država. Madžarski strah je, kakor se iz Zagreba poroča, zaenkrat neosnovan. Hrvati ne pridejo v delegacijo, temveč ostanejo v Zagrebu, kjer se vrši danes seja Narodnega odbora, kjer se bo določila nadaljnja taktika vseh jugoslovanskih narodnih strank. Hrvatski delegati se bodo ravnali po sklepih Narodnega odbora.

— **Iz ogrske delegacije.** V vnanjem odseku ogrske delegacije je predvčerajšnjim grof Karolyi ostro kritiziral vnanjo politiko pred vojno in tekomo vojne ter zahteval popolno samostojnost in neodvisnost Ogrske kakor tudi odpravo vseh skupnih ustanov. Ministrski predsednik dr. Wekerle je nastopil proti Karolyijeve izjavljanjem ter izjavil, da je delegacija postavno obstoječa državnopravna uredba, ki se mora spoštovati, dokler obstoja. Ministrski predsednik je naglašal, da bi bila zgrešena politika zahtevati, da naj odpademo od Nemčije in sklenemo poseben mir: Naše stremljenje mora iti le za tem, da privedemo Nemčijo na pot miru. In v tem oziru smo storili vse, in velik uspeh naše diplomacije je, da je na Nemškem prodrla mirovna volja.

— **Cesar Viljem naj se žrtvuje.** Norimberška socialno demokratična »Fränkische Tagespost« je pisala, ne da bi bila zaplenjena: »Vsi smo globoko potrti; vsi vemo, kaj se pravi, izgubiti Alzacijo-Loreno. Vemo pa tudi, da smo morali biti vsled vse predolge vojne na to izgubo pripravljeni. Ne mislimo pa, da bi se morali zato malone dvem milijonom mrtvih Nemcev pridružiti še zadnji mož, zadnja žena in zadnji otrok nemškega naroda. Dovolj je, če se krepki člani odsekajo od našega telesa, ne naša aumada, ne naše ljudstvo ne bosta izvršila samoumora. Da se pa Viljemu II. po vseh govorih, ki jih je imel na armado in o njej, morda zdi neznosno, da bi ostal na čelu države, ki bo temeljito drugačna, nego si je on slikal, to prav dobro razumemo. Da socialna demokracija nima nobenega interesa na tem, da bi se ohranilo hohenzollernstvo, je vedno z vso jasnostjo povedala. Tisti pa, ki imajo interes na tem, da dinastija Hohenzollern še dalje vlada v državi in na Pruskem, morejo tej družini njeno podedovano oblast ohraniti le tedaj, če postavijo na prestol koga, ki ni kakor cesar in prestolonaslednik ugotovil mneni, ki so v nasprotju s tem, kar se bo zgodilo sedaj in — upamo — kasneje. Cesar, ki je zahteval, naj 42 milijonov Nemcev žrtvuje svoje življenje za to, da se ne odstopi niti kamen od tega, kar se je doseglo leta 1870/71., cesar naj to, kar zahteva od naroda, sedaj sam izvrši. Cesar je od svojih »podanikov« vedno zahteval največje patriotske žrtve. Sedaj, ko postanejo podaniki državljani, naj sam pokaže požrtvovalnost, naj sam odstopi in da tako sijajen zgled za umevanje časa in omogoči obenem nemški državi in nemškemu narodu ugodnejše pogoje za mir.«

— **Pogoji entente.** »Washington Post« javlja: Wilson in ostali voditelji alijancev ne bodo prenehali uničevati nemško državo, dokler nimajo jamstva, ki popolnem onemogoča kako izdajstvo Nemčije. »Daily Telegraph« izjava na uvodnem mestu: Nemčija je izgubila svoje kolonije in torej ne potrebuje več svoje trgovske mornarice. Izročiti mora ententi vse svoje podmorske čolne. Nemčija se mora kaznovati; dati mora odškodnino za vse potopljene ladje in izročiti nam mora tudi svojo vojno mornarico. Odgovorni nemški faktorji se morajo za svoja grozodejstva postaviti pred mednarodno sodišče.

— **Luksemburg za svoje pravice.** Luksemburški parlament je soglasno sklenil resolucijo, v kateri prosi Wilsona, naj štiti pravice Luksemburga. Vlada se poziva, naj ukrene vse potrebno, da Nemci takoj zapuste deželo in da se izpuste vsi Luksemburžani, ki so jih Nemci vrgli v ječe.

— **Atentat na turškega generalisima.** Pretečeno nedeljo je bil v Carigradu izvršen atentat na turškega generalisima Enver-pašo. Enver-paša ni bil zadet.

— **Iz Rusije.** Izvrševalni odbor desno stoječih ruskih socialistov je prejel resolucijo, kjer pravi, da ne zahteva stranka nobene vojske več proti Nemčiji — kot se to napačno trdi — ampak da se pogaja za splošni mir in zahteva le izpraznitev vseh, kakor od Nemcev tako tudi od Čehoslovakov in entente, zasedenih krajev. — Rumunski socialist Racowski, znani pravnik in žurnalista, ki je sedaj v službi sovjetske vlade, pošlane najbrž poslanik ruske republike na Dunaju. — »Izvestija« naznanjajo, da so dospeli zadnje dni v Moskvo trije odposlanci levega krila ameriških socialistov: druga Rutger in Michelson ter sodružica Menšova, urednica rusko-ameriškega lista »Novy Mir«. V Moskvo so bili poslani od ameriške informacijske pisarne za ruske zadeve, ki so jo ustanovili ameriški delavci nastopajoči proti intervenciji Unije v Rusiji.

Dnevne vesti.

— **Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske** v času od 6. do 12. oktobra 1918. Novorojencev je bilo 12, mrtvorojenec 1; umrlo je 67 oseb (34 domačinov, 33

tujcev), in sicer za grizo 4 osebe (med njimi 2 tujca), za jetiko 7 oseb (med njimi 2 tujca), za mrtvoudom 1 oseba, za različnimi boleznimi 18, za pljučnico 21, za influenco 16. Za infekcijskimi boleznimi, in sicer za grizo sta obolela 2 tujca in 1 vojak, za vratico 2 domačina.

— **Ustavljene osebnosti vlaki.** Ravnateljstvo državnih železnic v Trstu sporoča, da so ustavljene od 16. t. m. železni naslednje osebnosti vlaki: Na črti Jesenice-Gorica dalje naslednje osebnosti vlaki: Na črti Jesenice-Gorica dalje naslednje osebnosti vlaki: Na črti Divača-Pulj vlaka št. 312, 317 (iz Pulja ob 3.55 dop., v Divačo ob 8.25 dop.; iz Divače ob 5.25 pop., v Pulj ob 10.14 pop.); na črti Trbiž-Ljubljana vlaka št. 1711, 1712 (iz Trbiža ob 6.21 pop., v Ljubljano ob 10.46 pop., iz Ljubljane ob 6.57 dop., v Trbiž ob 11.45 dop.); na črti Ljubljana-Bubnjarci vlaka št. 2213, 2218 (iz Ljubljane ob 8.00 dop., v Bubnjarc ob 1.16 pop., iz Bubnjarc ob 3.50 pop., v Ljubljano ob 9.03 pop.); na črti Grosuplje-Kočevje vlaka 2213, 2218 (iz Grosuplje ob 9.10 dop., v Kočevje ob 11.11 dop., iz Kočevja ob 5.46 pop., v Grosuplje ob 7.45 pop.); na črti Novo mesto-Toplice vlaka št. 2411, 2412 (iz Novega mesta ob 11.12 dop., v Toplice ob 11.30 dop., iz Toplice ob 11.52 dop., v Novo mesto ob 12.10 pop.).

— **Nove odredbe.** Urad za ljudsko prehrano je izdal dodatne točke k ureditvi prometa s sadnimi konzervami. Komisija za železno industrijo je izdala določbe glede proste oddaje železa.

— **Visoke cene za strešno opeko.** Vsled močnega povpraševanja po strešni opeki in vsled majhnih zalog so cene za strešno opeko silno narasle. Cene, ki so znašale pred vojno za 1000 strešnih opek 45 kron, so narasle sedaj na 600 kron. V verižni trgovini plačujejo za 1000 opek 1500 kron.

— **Zasebni uradniki in uradnice, izobrazujmo se!** Čim več človek zna, temveč velja, tem dražja delavna noč je. To je resnica, katero more uvaževati vsak zasebni uradnik in uradnica, ki si hoče svoj gnotni položaj izboljšati. Svetovna vojna bode predruščila tudi naše politične in gospodarske razmere. Nastala bodo nova podjetja, otvorile se nove pisarne in novi uradi bodo rabili novih uradniških moči. Vsled novih trgovinskih zvez iskali se bodo uradniki in uradnice z znanjem tujih jezikov. Za vsakega izmed nas bode prišel čas, ko mu bode dana prilika, da si izboljša svoj gnotni položaj. To pa bode mogel z zanesljivostjo storiti pred vsem, ki bode razpolagal z večjim vsestranskim strokovnim znanjem. Skrbeti torej za zvišanje strokovne izobrazbe, to bode vsakega slovenskega zasebnega uradnika in uradnice prva in glavna naloga. Nihče naj se ne zadovolji le s tem, kar zahteva od njega zdajna služba, marveč vsak naj stremi za tem, da se seznani s poslovanjem tudi drugih strok. To priliko nudi »Društvo zasebnih uradnikov in uradnic«, ki otvori za svoje člane zimske podučne tečaje. Kakor so listi že poročali, se bode to zimo podučevala, ako se priglasijo zadostno število slušateljev: srbohrvaščina, laščina, trgovsko in hranišnično knjigovodstvo, zemljiška knjiga in stenografija. So to predmeti, kojih znanje bode prišlo po vojski pred vsem v poštev. Kdor se je že učil trgovskega knjigovodstva in misli na službo v kakem denarnem zavodu, naj obiskuje tečaj za hranišnično knjigovodstvo in zemljiško knjigo, ki se zlasti priporoča uradnikom in uradnicam odvetniških in notarskih pisarn ter denarnih zavodov sploh. Znanje jezikov pa je potrebno vsem. Nihče se naj ne straši izdatkov za ukovino; denar, ki ga bode za to izdal, se mu bode z bogatimi obrestmi vrnil, ko bode na podlagi z marljivostjo si pridobljenega znanja dosegel boljše plačano mesto. Kdor torej le more, naj se javi enemu ali tudi več predmetom. Podučevalo se bode zvečer od 8. do 9. ure. Ukovina se bode določila po številu slušateljev. Čim več jih bode obiskovalo kak tečaj, tem manjši znesek bode prišel na enega. Čas za prihlasitev je do 20. t. m. v društveni pisarni. — Odbor.

— **Redni občni zbor »Deželne zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani«** se bo vršil v nedeljo, dne 27. oktobra 1918, ob 9. dopoldan v posvetovalnici mestnega magistrata v Ljubljani. Dnevni red: 1. Nagovor načelnika. 2. Ustanovitev mojsterskih bolniških blagajn, starostnih in podpornih skladov. 3. Ustanovitev vajenskih domov in zavetišč. 4. Ustanovitev okrajnih zvez obrtnih zadrug, katerih odbor tvori obrtni svet pristojnega obrtnega oblasstva. 5. Predlog o ustanovitvi meščanskih šol na Kranjskem. 6. Ustanovitev strokovnega odseka za čevljarje in njega poslovni red. 7. Preuredba splošnih obrtnih nadaljevalnih šol v strokovne nadaljevalne šole. 8. Nastanitev zveznega tajnika in najetje pisarniških prostorov. 9. Ustanovitev slovenskega obrtnega glasila. 10. Volitev 12 odbornikov in 6 namestnikov v načelstvo zveze. O predlogih, ki niso na dnevnem redu, se razpravlja le tedaj, če tretjina navzočih zastopnikov prizna nujnost (§ 11. c. zveznih pravil). Če sklicani občni zbor ob 9. uri ne bode sklepčen, se isti vrši eno uro pozneje. Načelstvo prosi, da se vsi gospodje zastopniki včlanjenih zadrug pravočasno in zanesljivo udeležijo občnega zbora.

— **Rekvizicija vina.** Uradno poročajo, da bodo rekvirirali za armado 3 odstotke vsega letošnjega vinskega pridelka.

— **Kanalska pristojbina v Ljubljani.** Deželni odbor je sklenil, da sme pobirati ljubljanska občina kanalske pristojbine do 31. decembra 1919. Ta sklep je dobil sedaj najvišje potrjenje.

— **Velika tatvina blaga v Trstu.** V skladišče trdke Beltram v Trstu so udrli zadnje dni ponoči neznani tatovi, pometali blago na ulico in ga potem odpeljali neznanokam. Ukradeni blago je vredno okoli 85.000 K.

— **Centralna banka za obnovitev Primorske.** V Ljubljani so ustanovili novo podjetje pod omenjenim naslovom. Zavod ima namen podpirati kraje, ki so trpeli v vojni. Ustanovila jo je cefa vrsta ljubljanskih in drugih bank z ustanovno glavnico 4.000.000 kron.

— **Vojaške lekarne za civilno prebivalstvo.** Z Dunaja poročajo: Vojni minister je odredil, da se mora dati 80 vojaških lekarn takoj na razpolago civilni uporabi, in sicer za dobo šestih tednov. V Budimpešti oboli vsak dan nad 1000 oseb na španski bolezni.

— **Kam vozijo moravsko žito?** »Ravnost« izve iz dobro informiranih krogov, da bo poslano iz Moravske v »Ukrajino 100 vagonov moravskega žita (rži) in 200 vagonov v Galicijo. Žito bodo naložili v Přerovu. Torej resnično dobimo po obljubi grofa Czernina moko iz Ukrajine, toda, ko zraste tam iz moravskega žita. — Tako se izvažajo iz Češke vsi pridelki, ki jih rabijo Čehi sami zase. Premog, ki ga dobi Praga mesto 120 vagonov le 22, vozijo na vse strani, le v češka, moravska in šleška mesta ne. To postopanje vlade, odrejeno začetkom oktobra, je imelo za posledico pondeljko generalno stavko v vsej Češki. V čeških sodružkih listih so bili zaplenjeni vsi oklici za stavko. »Právo Lidu« ima pobeljeno skoro celo stran razen besedi: »...Delavno češko-slovansko ljudstvo!« Odgovori na ogromni izvoz jestvin s proklamirano narodno voljo! Ali bo v novo ustanovljeni češko-slovaški republiki kaj bolje?!

— **Ker je bil usmiljen, kaznovan...** V nedeljo se je pripeljal v Mistek kmet Čupa iz Matýjovic z vozom rži in pšenice, se je ustavil na glavnem trgu ter je razdeljeval ljudem žitna zrna, da ne bodo lačni. Zato so ga prišli in ga z vsem vred odpeljali na prehranjevalni urad. Tam je vse povedal in sedaj so ga izpustili. Ko je odhajal, je prosil predsednika: »Bodite tako dobri, preskrbite bolje te ljudi, lačni so tako, da hodijo okoli bečati!« Kot kako bajko beremo to...

— **Nezgoda na ljubljanskem južnem kolodvoru.** Na ljubljanskem južnem kolodvoru se je ponesrečil pri premikanju vlakov 19 let stari fant, Anton Ograjenšek. Z zmečkan roko so ga odpeljali v deželno bolnico.

— **Split brez luči.** Iz Splita poročajo, da je mesto brez vsake luči. Zmanjkalo je premoga, plina, petroleja, karbita, tako da je obsojeno mesto na temo. Nobene interpelacije, nobene pritožbe na c. kr. vlado, nobene prošnje ne pomagajo nič. Split ne dobi potrebne množine kurilnih sredstev. Niti odgovora ne na pozive in prošnje!

— **Ali policija nima pametnejšega opravila?** V torek teden zvečer so igrali na Reki v gledališču opero »Manon«. Po predstavi so poklonili reški dijakji pevki Ogródski pozlačeni venec s hrvatsko trobojnico. To seveda ni ugajalo nekemu policijskemu uradniku; šel je in zaplenil trikolore. Venec so oddali nato pevki s trobojnico v — kuverti! Drugače ni šlo. Pripominjamo le, da je kršenje tako nedolžne zadeve kot je poklonitev venca s trobojnico tako smešno in neokusno, da celo policiji ne pristaja. Menili bi, da bi imela policija pač dovelj drugega koristnejšega posla drugod. —

— **Nabori v Sarajevu.** Začetkom meseca novembra se vrše v Sarajevu nabori letnikov 1894 do 1899. K naborom morajo priti vsi Bosanci teh letnikov, ki doslej še ne služijo v vojski.

— **Smrtna žetev v Zagrebu.** Minuli teden je umrlo v Zagrebu 124 oseb. Največ jih je pobrala pljučnica, jetika in influenca. To je strašna številka, ki je posledica zdravstvenih razmer, v katere nas je privedla štriletna vojna. Pa tudi drugje ni dosti bolje.

— **Prihranjen premog.** Iz Budimpešte poročajo, da je bilo na Ogrskem prihranjenega vsled uvedbe poletnega časa za poldrug milijon ton premoga.

— **Balkanski vlaki ustavljeni.** Ravnateljstvo ogrskih državnih železnic naznanja, da je s 15. oktobrom ustavljen promet balkanskih vlakov.

— **Vojni stroški Italije.** Kakor je razvidno iz italijanskih listov, so znašali vojni stroški Italije do konca junija 42 milijard lir.

— **Ta pa razume bodočnost!** Imejtelj neke trgovine z glavniki, je dal v izložbeno okno zvezek glavnikov z napisom: »Ljudje, kupujte glavnike, ušivi časi prihajajo!« »Ljudje, kupujte glavnike, ušivi časi prihajajo!«

Zadnje vesti.

Federalizacija Avstrije.

Dunaj, 16. oktobra. Ministrski predsednik baron Hussarek je sprejel danes voditelje strank ter jih obvestil o namerah krone glede prednovne Avstrije v smeri federalizacije. Ministrski predsednik je izjavil, da je neposredno pričakovati cesarski manifest, ki naznanja avstrijskim narodom, da se ustanove brez ozira na sedanje deželne meje v Avstriji narodne države in narodne vlade. Cesarski manifest bo pozval narode, da pripravijo vse potrebno za konstituiranje narodnih vlad. Ustanovljene bodo štiri narodne države: nemško-avstrijska,

češka, ilirska (!) in ukrajinska. Vsem državam skupna naj bi bila oseba vladarja, zastopstvo na zunaj in vojaška obramba. Čehi, ki so bili tudi povabljeni, se razgovora pri ministrskem predsedniku niso udeležili ter izjavljajo, da odklanjajo rešitev češko-slovaškega vprašanja, ki ne sega preko ogrske državne meje.

Burianova izjava o drugi Wilsonovi noti.

Dunaj, 16. oktobra. V odseku za zunanje zadeve avstrijske delegacije je dejal minister Burian naslednje: Po mojem večeršnjem ekspezeju je prispel odgovor Zedinjenih držav na zadnjo izjavo nemške vlade. Konstatiram tako, da po treznju proučitvi tega odgovora nima povoda izpreminjati niti besede mojega ekspezeja. V začetku svojega govora sem poudaril, da se nudi narodom izgled za konec vojne in da je prišel čas za mirovna pogajanja. To upanje gojim tudi še danes v polni meri, kajti če preštudiramo vsebino te nove note, ne najdemo v njej nobene točke, ki bi utegnila razbliniti to upanje ali pa vriniti v naše mnenje kak dvom, da se podaljšajo sovražnosti. Te sovražnosti se, kakor stoje danes stvari in kakršen je položaj, ne morejo več nadaljevati. Edina sporna točka je tista, ki pravi, da ne sme nobena sila svobodno in neovirano odločati o vojni in miru. In Nemčija bo v kratkem uvedla zakon, ki podaja odločevanje o vojni in miru ljudskemu zastopstvu in s tem uredila spremembo ustave.

Wilsonov odgovor Avstriji.

Dunaj, 16. oktobra. Delegat sodrug Pittoni je v zunanjem delegacijskem odseku izjavil: Govori se, da je Wilsonov odgovor Avstro-Ogrska že prejela. Zunanji minister Burian mu je odgovoril, da ga doslej še ni prejel. Sodrugi Pittoni je zahteval, da se odgovor takoj naznani odseku. Burian je nato odgovoril, da se bo odgovor objavil takoj, ko dospe.

Razpoloženje v Nemčiji.

Berlin, 16. oktobra. Na merodajnih mestih se zahtuje, da so Wilsonovi pogoji pač težki, a ne nesprejemljivi. Odgovor nemške vlade na Wilsonovo noto bo odvisen od mnenja vrhovnega armadnega vodstva. Če žele zastopniki vrhovnega armadnega poveljstva nadaljevati vojno in če prevzamejo za to odgovornost, potem nemška vlada odkloni Wilsonove zahteve. Treba izrecno poudariti, da vlada ne stori sklepa, ki bi bil v nasprotju z vrhovnim poveljstvom. Če pa armadno vodstvo ne bi bilo voljno sprejeti Wilsonove zahteve, potem se sme nemški narod in ves svet pripraviti na najbolj dalekosežne dogodke. Položaj je zelo resen in treba se pripraviti na vse eventualitete.

Churchill o Wilsonovem odgovoru.

London, 16. oktobra. Na shodu v Manchesteru je lord Churchill o Wilsonovem odgovoru izjavil: Wilsonove točke in njegov krepak odgovor Nemčiji bo našel v aliranih dežlah soglasno in skreno pritrdjevanje. Aliranci nočejo uničiti Nemčijo, a Nemci morajo opustiti svoj sen o svetovnem gospodstvu. Mogoče je, da bomo morali še mesece nadaljevati boji, ki bo zahteval še velike žrtve. V tem slučaju je bolje, da se konflikt odloči že sedaj, nego da bi sprejeli kak kompromis in si dali izvit iz rok sadove naših naporov.

Francija in Wilsonov odgovor.

Zeneva, 16. oktobra. Pariška »Agence Havas« javlja: Wilson je dal Nemčiji odgovor kakor smo ga pričakovali. Odgovor razodeva občutljivo moralično vest. Vse ententne dežele sprejemajo odgovor z iskrenim zadovoljstvom. Wilson je nemški predlog gladko odklonil ter izjavil, da o komisiji, ki naj bi določila pogoje za izpraznitev zasedenega ozemlja, ne more biti govora, ker je premirje zgolj vojaško vprašanje, o katerem pristoji odločitev le vojaškemu šefu alirancev. Nemška vlada naj se torej obrne na maršala Focha, ki bo določil garancije za to, da se ententnim armadam ohrani njihova premoč in da se Nemčiji onemogoči, da bi v času premirja zopet organizirala svoja vojaška sredstva.

O vojni in miru odloča ljudsko zastopstvo.

Berlin, 15. oktobra. Zvezni svet je sklenil danes naslednjo zakonsko osnovo: »Za napoved vojne v imenu države je potrebna pritrditev zveznega sveta in državnega zbora, najsi se izvrši napad na zvezno ozemlje ali njegovo obalo. Mirovne pogodbe in one pogodbe s tujimi državami, ki se nanašajo na predmete državne zakonodaje, morajo prejeti pritrditev zveznega sveta in državnega zbora.« S tem je zagotovljeno sodelovanje ljudskega zastopstva pri odločevanju o vojni in miru.

»Vorwärts« o demokratični ustavi.

Berlin, 16. oktobra. Kakšna so janstva socialno demokratične stranke, ki je vstopila v večinsko vlado, nam pove »Vorwärts«, ko piše: »Zgodi naj se karkoli, potrebno pa je, da se za vse slučaje zavaruje ljudski značaj nove vlade, ki ne sestoji le iz ene osebe, temveč iz celega kolegija. Demokratična ustava mora biti izvedena hitro in z energično odločnostjo. Sem spada spremenitev 11. člena ustave v tem zmislu, da odloča o vojni in miru državni zbor, dalje podreditev vojaške oblasti pod civilno oblastjo, razširjenje amnestije na vojaške osebe, zopetna uvedba tiskovne svobode. Vojaštvo ne sme več meniti, da predstavlja državo, priti mora do

spoznanja, da je le člen celote, ki odloča o njeni smeri najvišja civilna oblast sporazumno z ljudstvo voljo.

Anglija se ne pogaja s cesarjem Viljemom.

London, 16. oktobra. »Manchester Guardian«, razpravljajoč o možnosti miru, izjavlja: Miru mogoče še ne bo. Najboljše bi bilo, da odstopi cesar Viljem v korist svojemu vnuku, najstarejšemu sinu sedanjega cesarjeviča, in da vodi vlado kot regent državni kancler princ Maks Badenski.

Vtis Wilsonove note v Nemčiji.

Berlin, 16. oktobra. V parlamentarnih krogih, tudi na levi, je zavladalo veliko ogorčenje nad Wilsonovo noto. Splošno se zadržuje, da je nesprejemljiva.

Atentat na grofa Tiszo.

Budimpešta, 16. oktobra. Ko se je grof Tisza vračal danes iz državnega zbora, se mu je pred parlamentom približal mlad mož z revolverjem v roki. Šofer grofa Tisze mu je izbil revolver iz rok. Parlamentarna straža je atentatorja aretovala. Atentator se zove Le-kay-Leitner in je po poklicu zasebni uradnik. Atentat je nameraval izvršiti baže zaradi tega, ker smatra grofa Tiszo za oviro mirovne akcije.

Mir med Turčijo in entento.

Dunaj, 16. oktobra. Iz Carigrada je dospelo poročilo, da je mirovna pogodba med Turčijo in entento že podpisana. Turčija se odreka Palestini; ureditev dardanelskega vprašanja se prepušča ententi, istotako tudi vprašanje internacionalizacije Carigrada.

Nov atentat na Ljenu.

Berlin, 16. oktobra. Iz Kijeva se poroča, da je bil v Kursku izvršen nov atentat na Ljenu. Atentator pripada maščevalni ligi Vitebski, je registrator v informacijski pisarni sovjetskega tiskovnega urada in se zove Dvanickij. Ljenu je lahko ranjen. Dvanickij je bil aretovan.

Pilsudski na potu v Varšavo.

Berlin, 16. oktobra. Bivši poveljnik poljskih legij Pilsudski je bil danes izpuščen na svobodo. Pilsudski je odpotoval v Varšavo.

Vojne žetve.

London, 16. oktobra. Reuterjev urad poroča, da je v svetovni vojni doslej en milijon angleških vojakov izgubilo svoje življenje.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer se ponovi za abonement »C« Jirasekova gledališka igra »Laterna«. — Dalje v petek Bran. Nušičeva komedija »Svet« za abonement »B«. — V soboto zvečer pa »Laterna« izven abonementa.

Žepni koledarji za leto 1919. Kakor vsako leto, izidejo tudi letos žepni koledarji za rudarje, železničarje in splošna izdaja. Naklada koledarja je sicer velika, vendar je pa nujno, da vsi sodruzi, in organizacije naroče koledar o pravem času, če ga doslej še niso naročili. Vsebina bo bogata. Cena posameznim izvodom 2 K 50 vin., organizacije dobe običajni popust. Ceno smo morali dvigniti, ker so tiskarniški in književni stroški ogromno poskočili. Vsi koledarji izidejo okoli 1. novembra, deloma že prej. — Naročila se pošiljajo na založbo delavskih koledarjev, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6, II. nadst. (sodr. Viktor Zore) ali pa tudi na upravo »Napreja« ali »Delavca« v Ljubljani.

»Pogled v novi svet.« V založbi »Slovenske Socijalne Matice« izide te dni 2. zvezek »Propagandnih spisov« z naslovom »Pogled v novi svet«. Spis obsega referat, ki ga je imel naš najboljši narodno-gospodarski strokovnjak na prvi seji gospodarskega odseka »Narodnega sveta«. Referat podaja nazorno sliko o gospodarskem stanju v vojni se nahajajočih držav, prikazuje cilje, po katerih streme demokratske države na polju produkcije, določevanja cen itd., in se temeljito bavi z najbolj perečim vprašanjem prehodne dobe, z valutnim vprašanjem. Vsakdo, kdor hoče dobiti pravo sliko o bodočem narodno-gospodarskem življenju, ki je temelj vsega narodno-političnega in kulturnega napredka, se bo s pridom vglobil v to knjižico. Brošura bo veljala 1 K, s poštino 1 K 20 vin., za združnike »Slovenske Socijalne Matice« pa s poštino 1 K. Naročila sprejemajo »Slovenska Socijalna Matica« v Ljubljani in vse slovenske knjižarne.

Aprovizacija.

Meso na zelene izkaznice B št. 1 do 1000. Stranke z zelenimi izkaznicami B št. 1 do 1000 prejmejo goveje meso v petek, dne 18. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: od 3. do pol 4. št. 1 do 200, od pol 4. do 4. št. 201 do 400, od 4. do pol 5. št. 401 do 600, od pol 5. do 5. št. 601 do 800, od 5. do pol 6. št. 801 do 1000. Kilogram stane 2 K 80 vin.

Mast. V ponedeljek, dne 21. t. m. dopoldne in popoldne se bo delila mast v vojni prodajalni v Gosposki ulici za-

mudnikom vseh okrajev in onim strankam, ki jo je nakazal mestni magistrat. Kilogram stane 64 kron. Posodo je prinesiti seboj.

Gostilničarji in zavodi prejmejo goveje meso v petek, dne 18. t. m. popoldne od 1. do 3. ure v cerkvi sv. Jožefa.

Gospodarstvo.

— **Nakup žita na Kranjskem.** C. kr. urad za ljudsko prehrano je predpisal Kranjski deželi provizorični kontingent za krušno žito (pšenično, rž in ječmen) v višini 200 vagonov. Deželni kontingent za ajdo in koruzo še ni določen. C. kr. deželna vlada je na podlagi posetvene ploskve, donosa letošnje letine, velikosti posestev in na podlagi oddaj zadnjih treh let porazdelila deželni kontingent za pšenico, rž in ječmen na okraje. Naslednja tabela podaja porazdelitev kontingenta na okraje, kakor tudi množino krušnega žita, ki so ga oddali posamezni okraji Žitnemu Zavodu do vštete 12. oktobra.

Politični okraj	Okrajni kontingent v q	Oddano do 12. oktobra v q	v odstotkih od predpisanega kontingenta
Črnomelj	1200	896	75
Kamnik	2200	1579	72
Kočevje	700	250	36
Kranj	3300	2090	63
Krško	3700	926	25
Litija	1700	1537	90
Ljubljana	2000	1344	67
Logatec	300	—	—
Novomesto	4000	1396	35
Postojna	300	88	29
Radovljica	600	128	21
Skupaj	20000	10235	51

Razno.

* **Kako je ravnati ob španski bolezni?** Zdravniki pravijo, da španska bolezen ni opasna, ako se bolnik takoj ob začetku strogo pazi. Predvsem mora bolnik pri najmanjši slabosti takoj v posteljo in uživati vsaki dve uri vroč bezgov, lipov ali ruski čaj. Najvažnejši so pa križni ovitki. V prestani vodi namočena in nato dobro ovita brisača naj se enkrat preganjena položi od desne rame do leve pazduhe, druga pa v nasprotni smeri, čez pa ogrne suha brisača. Ta ovitek imej bolnik tri do štiri ure. S tem se posreči, pripraviti bolnika do potenja, kar odpravi pričujočo se bronhialna vnetja. Ob pričetku bolezni se lahko celo pri temperaturi 40 in 41 stopinj že prihodnji ali tretji dan spravi iz človeka vročnica. Nevarnost influence tiči ravno v tem, da se v najmanjših zračnih cevih (bronhijalih) tvorijo malenkostna gnojna ognjišča, ki se pri ljudeh, ki ne gredo v posteljo, hitro na vse strani razširijo in postanejo podobni najhujšemu pljučnemu vnetju. Sredstva za potenje v začetnem stanju hitro vsesajo mala ognjišča in preprečijo razširjenje bolezni. Pogosto je ta influenza spojena tudi s hudim krvavenjem iz nosa. Tudi tukaj sredstva za potenje in jemanje želatine večkrat že čez malo ur ustavijo krvavenje. — Za prav preprosto in dobro zdravilo proti španski hripi priporoča dr. Häusle peso. Bolniku naj se da v teku šest do osem ur velik krožnik pese v solati. Pravi, da je videl mnogo bolnikov, ki so imeli zvečer 40 stopinj vročine, ko so pa jedli peso, so bili drugega jutra popolnoma zdravi.

* **Kaj je to vojna.** V Galiciji je bilo uničeno po posledicah vojnih operacij v vaseh: 203.540 stanovanjskih poslopij, 79.000 gospodarskih poslopij; v mestih: 37.000 stanovanjskih, 10.403 k temu spadajočih poslopij (kot kozolcev, drvarnic, delavnic in drugega), dalje skupno 10.205 cerkva, župnišč in samostanov, 1702 šolskih poslopij in 13.000 veleposestev. Obnovitev vsega tega bo stala lepe milijone...

* **Iz vojnega humorja.** Zakaj pa ne igrajo več »taro-ka«? Odgovor: »Pobje« so v vojni, »dame« pri »Rdečem križu«, »Treff« in »Karo« služijo pri vozatajih; »Here« in »Pik« sta pa zaprti radi vojnega oduševstva in navijanja cen. (D. D.)

* **Francoski tankovi polki.** Vojni poročevalec Karel Rosner piše iz zahodnega bojišča: »O organizaciji tankovih (izg. ténkovih) polkov smo izvedeli od članov teh polkov, ki so bili ujeti v velikih bitkah v Šampanji (Champagne), naslednje: »Po njihovi izpovedbi ima vsak teh polkov tri bataljone, vsak od teh tri stotnije, od katerih ima vsaka po tri vode (Zug). Vsaka stotnija ima 15 tankov in 10 rezervnih tankov, lahkega Renaultovega tipa. Vsak tankov vod ima 5 oklopnih voz, in poveljuje mu en poročnik, dva podčastnika (seržanta) ter dva »brigadnika«. Razen tega spada še k vodu 5 mehanikov. Od petih tankov so oboroženi trije s strojnimi puškami in dva s topovi. Stotnija ima še potem 5 tkzv. »deponeurs«, ki slede pri napadnih tankom, da popravijo kako slučajno poškodbo. Pri napadu gredo naprej vedno vojaški, ki iščejo mine pred tanki; njih naloga je odstranjevati mine, grozeče tankom in tako pripravljati tankom pot. Zato ima to orožje posebno spremljevalno armado »infanterie d'accompagnement«, ki je oborožena z lopatami, z motikami in s karabinami, ter čisti pot pred tanki. Bojna pehota ima ukaz, da pokliče povsodi, kjer se pojavijo kake posebne težkoče, z mahanjem z belimi zastavicami na pomoč pomožne tanke. Iz tega vidimo, kako velik pomen pripisujejo naši nasprotniki tem novim bojnim vozovom. Je to brez vsakega oporeka-

nja bojno sredstvo, ki omogočuje uresničenje idealne misli, da se ohrani pehota in njo spremljajoče topništvo in strojne puške.« Priobčujemo to radi tega, da uvidijo naši čitatelji organizacijo tankovih polkov, ki vodijo v boj orožje, ki je izvršilo pravzaprav nemški razdor na zapadu.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Št. 14.297.

Razglas.

C. kr. prehranjevalni urad pooblastil je c. kr. deželno vlado, da nakazuje **organizacijam srednjega stanu** podpore in brezobrestna posojila iz kredita, ki ji je bil dan v to svrhu na razpolago.

Za organizacije srednjega stanu se smatrajo one, katerih člani so: deželni ali občinski uslužbenci, učitelji, vpokojenci, zasebni uslužbenci v smislu zakona o trgovskih pomočnikih, mali obrtniki, ki so vsled vojne prišli v stiske, in osebe z malimi rentami.

Aktivni civilni državni uslužbenci so od te akcije za pospeševanje interesov srednjega stanu izključeni, ker je zanje v tem oziru posebej preskrbljeno.

Pri nakazovanju podpor in posojil pridejo v poštev:

1. že obstoječe organizacije,
- a) ki imajo že naprave v olajšavo preživljanja svojih članov, ali
- b) ki nameravajo take naprave osnovati;
2. organizacije, ki se bodo v ta namen šele ustanovile.

Člani teh organizacij morajo bivati v mestu Ljubljani.

Z brezobrestnimi posojili naj se omogoči organizacijam obratovanje skupnih kuhinj, živilskih skladišč, iz katerih bi se oddajala živila po lastni ali znižani ceni, nadalje nabava obleke, kuriva itd.

Podpore pa se dajejo praviloma le za prvo ureditev in pa v onih slučajih, ako se prizna, da je oddaja blaga po znižanih cenah potrebna. Na to se prosilci posebej opozarjajo.

Organizacije, ki bodo deležne podpor ali posojil, bodo morale poročati od časa do časa c. kr. deželni vladi, kako so porabile nakazani denar.

V prošnjah za brezobrestna posojila in podpore, katere je vložiti pri mestnem magistratu v sobi št. 5 nasproti posvetovalnice do vštete 31. oktobra 1918, je navesti:

1. število članov;
2. število oseb, ki živijo s člani v skupnem gospodarstvu;
3. ali je organizacija morebiti že ustanovila kako gospodarsko napravo v korist svojih članov in v kakem obsegu;
4. v kakih gmočnih razmerah se nahaja organizacija;
5. kdo jo zastopa na zunaj.

Mestni magistrat ljubljanski,
dne 13. oktobra 1918.

Srbenje
Garje
Lišaj
Hraste

Najzanesljivejše sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo,

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno.
Velik lonček K 5; rodbinski lonček K 9. PARATOL-PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Škatlja stane K 3.

Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

Paratol delavnice lekarnarja **Ulmer,**
BUDAPEŠTA VII—11., ROZSA UTCA 21.

- GORICA -
Stolna ulica 2-4

F. Batjel

- LJUBLJANA -
Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

še s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije. Posebno nizka cena za preprodajalce.